

## Семинар № 11

### Тема: Міжнародні відносини на початку ХХ ст. Перша світова війна (2 год.)

#### План

1. Утворення двох воєнно-політичних союзів в Європі та загострення протиріч між ними.
2. Перша світова війна: причини, етапи, результати.
3. Паризька мирна конференція 1919 р. Версальський договір, договори з союзниками Німеччини.
4. Вашингтонська конференція 1921-1922 рр.

При розгляді першого питання доцільно зупинитися на таких проблемах: 1) подальший розвиток капіталістичних відносин в останній третині ХІХ – на початку ХХ ст. та утворення монополій; 2) вихід на передові позиції у світовій економіці США і Німеччини; 3) посилення економічного суперництва між провідними капіталістичними країнами і прагнення молодих, економічно розвинених країн (Німеччина, Італія, США) до переділу колоній та ринків збуту; 4) формування військово-політичних союзів: Троїстого союзу 1882 р. (Німеччина, Австро-Угорщина, Італія) і Антанти (1891-1893 рр. – франко-російський союз, 1904 р. – “сердечна угода” між Англією і Францією, 1907 р. – оформлення Антанти). Сформулювати основні економічні, політичні та військові цілі цих союзів.

Після висвітлення цих питань слід зупинитися на загостренні політичної ситуації в Європі та в інших частинах світу: іспано-американська війна 1898 р., англо-бурська війна 1899-1902 рр., російсько-японська війна 1904-1905 рр., перша Марокканська криза 1905-1906 рр., Боснійська криза 1908-1909 рр., друга Марокканська криза 1911 р., італо-турецька війна 1911-1912 рр., перша Балканська війна (жовтень 1912 – травень 1913 рр.), друга Балканська війна (червень – вересень 1913 р.).

Друге питання розпочинаємо з характеристики причин, які викликали Першу світову війну (економічне суперництво провідних країн світу, боротьба за переділ колоній, поява нових видів зброї як наслідок другої НТР). Слід відрізнити поняття “причина” і “привід” до війни, розкрити плани сторін (“план Шліффена”), характер війни як імперіалістичної, загарбницької для всіх воюючих сторін (за винятком Сербії). Дати коротку характеристику основних етапів війни: 1) 1914-1915 рр., 2) 1916 – березень 1918 рр., 3) березень – листопад 1918 р., визначити основні економічні та політичні наслідки війни.

Третє питання стосується Паризької мирної конференції та договорів країн Антанти з Німеччиною та її союзниками. В ньому необхідно висвітлити хід конференції, умови Версальського договору з Німеччиною, Сен-Жерменського – з Австрією, Тріановського – з Угорщиною, Ньойського – з Болгарією, Севрського – з Туреччиною.

Роботі Вашингтонської конференції 1921-1922 рр. присвячується четверте питання теми. Причини скликання цієї конференції: неучасть США у Паризькій конференції, неврегульованість міжнародних проблем, зокрема озброєнь у Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, необхідно зупинитися на тому, що США, Англія, Японія і Франція підписали «Договір 4-х» (13 грудня 1921 р.) – трактат про взаємну гарантію недоторканності їхніх острівних володінь на Тихому океані (детальніше пояснити зміст цього договору). Другий договір – трактат між США,

Англією, Японією, Францією та Італією – «Договір 5-ти держав» був підписаний 6 лютого 1922 р. терміном на 15 років і стосувався обмеження морських озброєнь. Третій договір, підписаний в останній день роботи Вашингтонської конференції (6 лютого 1922 р.), – трактат між усіма учасниками – «Договір 9-ти держав». Він визначав принципи й політичні зобов'язання держав-учасниць щодо Китаю. Зробити висновки про початок функціонування Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних відносин.

**Доповіді та повідомлення:** Версальський договір 1919 р., Договори Антанти з союзниками Німеччини (1919-1920 рр.), Вашингтонська мирна конференція 1921-1922 рр.

**Термінологічний словник:** монополістичний капітал, монополії, Троїста угода, Антанта, Марокканські кризи, Боснійська криза, Балканські війни, Перша світова війна, Версальський мир, Паризька мирна конференція, Вашингтонська конференція.

**Дати, обов'язкові для запам'ятовування:** 1898 р. – іспано-американська війна, 1899-1902 рр. – англо-бурська війна, 1904-1905 рр. – російсько-японська війна, 1905-1906 рр. – перша Марокканська криза, 1908-1909 рр. – Боснійська криза, 1911 р. – друга Марокканська криза, 1911-1912 рр. – італо-турецька війна, 1912-1913 рр. – Балканські війни, 1914-1918 рр. – Перша світова війна, 1919 р. – Версальська угода, 1919-1920 рр. – Паризька мирна конференція, 1921-1922 рр. – Вашингтонська конференція.

**Обладнання семінарського заняття:** карти “Завершення територіального поділу світу на початку ХХ ст.”, “Перша світова війна 1914-1918 рр.”

### **Література**

1. Стегарь С.А. Практикум по новейшей истории. 1917-1945. – М., 1975. – С. 63-87 (тема 3).
2. Хрестоматия по новейшей истории. Документы и материалы. – М., 1960. – Т. 1 (1917-1939). – С. 174-196.
3. Всемирная история / Под ред. акад. Г.Б. Поляка, проф. А.Н. Марковой. – М., 1996.
4. Дебидур А. Дипломатическая история Европы. – В 2 т. – М., 1947. – Т. 1, 2.
5. История дипломатии. – М., 1965. – Т. 3.
6. История международных отношений и внешней политики СССР. – Т. 1. – М., 1967.
7. История Первой мировой войны: 1914-1918 / Под ред. И.И. Ростунова). – В 2 т. – М., 1975. – Т. 1, 2.
8. Новейшая история. 1918-1939. – М., 1974 (и другие издания).